

DEN
ONDA
MAKTEN

OLOV SVEDELID

SAGA
EGMONT

DEN ONDA MAKTEN

—♦—

OLOV SVEDELID

Olov Svedelid

Den onda makten

SAGA Egmont

Den onda makten

Omslagsfoto: Shutterstock

Copyright © 1995, 2020 Olov Svedelid och SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788726411454

1. E-boksutgåva, 2020

Format: EPUB 2.0

Denna bok är skyddad av upphovsrätten. Kopiering för annat än personligt bruk får enbart ske efter överenskommelse med Saga samt med författaren.

1

- Du ska inte tro att du kommer undan, du också!

Värdshusvärden Per Trana var så ursinnig att han tog en ölstånka av trä och dunkade i bordet så att den nerfläckade och ohyvlade skivan sprack, och han sparkade med fötterna så att sågspånet yrde. Hans fru Botilda, som kallades Bottan, nickade instämmande och gav Mikael en mörk blick.

- Måste väl lyda om bud kommer från slottet, svarade han.

- Håll din fula lilla myggtrut! dånade Trana och hans ansikte var illrött av raseri. Är det kungen som har sänt bud, va?

Mikael svarade inte och Bottan fyllde i med skärande röst:

- Är det så? Har du inte mål i mun? Svara på min käre makes fråga. Har kungen sänt bud efter dig?

- Nej, men budet är i alla fall från slottet.

Per Trana var kortväxt och så fet att ögonen knappt syntes. Och även om skraddaren slösat med tyget, såg hans kläder ut att strama över den väldiga magen. Han förmådde inte andas genom näsan utan drog stötvis in luft genom öppen mun. Inte ett hårstrå hade han på huvudet, och ansiktet och den kala hjässan var ständigt blanka av svett.

- Från din storasyster som tjänar piga, ja! Och det kallar du ett viktigt bud. Har du hört något så löjligt, Bottan?

- Aldrig i mitt långa liv! Stor synd och skam är det. Dig och din syster Karin har vi fostrat som våra egna barn och

när ni äntligen kan börja göra rätt för er, ger ni er i väg!
Man kan få vägglöss i vällingen för mindre!

Bottan var ännu tjockare än sin man, och gästerna på värdshuset brukade säga att det inte var att undra på att portionerna var så små, för värdparet åt själva upp det mesta. Bottan vaggade fram mellan kök och skänk och dirigerade krogpigorna med tillrop: "Rappa på, din latkossa!" eller "Har benen växt fast vid varandra, din slöa sugga?"

På kvällarna var det alltid mycket skrän och slagsmål och fylleri. Nu, på tidiga förmiddagen, borde det vara stilla och lugnt, men då skrek värdshuset i mun på varandra så det nästan slog lock för öronen.

Per Trana tog en ölstånka även i andra handen och dunkade i bordet och gormade:

- När du ska göra rätt för dig, smiter du! Men Bottan och jag ska ha reda pengar för att lösa ut dig!

- Och din syster likaså! tjöt Bottan. En enda gång skickar jag ut henne på hederligt arbete och hon är förlorad. Sälja lite nötter på Stortorget. Allt jäntan skulle göra. Och så hamnar hon på slottet. Utan ersättning till oss. Alla goda slantar vi kostat på henne. Skam är det! Skam!

Dunk dunk dunk med ölståndkorna. Tranas feta fötter sprätte i sågspånet och svetten lackade i hans panna.

Mikael hade aldrig sett honom eller Bottan så upprörda. De tycktes egga upp varandra och nästan tävla om vem som kunde skrika högst.

- Ska jag smörja honom med påken? tjöt Trana.

- Randa honom gul och blå! sa Bottan.

- Vi stoppar honom i stora kitteln och kokar honom levande!

Trana släppte en av ståndkorna och grep tag i Mikael tröja och skakade honom så att tänderna skallrade.

- Hör du vad vi säger?

- Till och med en döv skulle höra det.
- Va? Är du stor i truten också? Bottan, sätt eld under kitteln.

- Slå huvudet av honom först!
- Huvudet var det. Ska bli på momangen.

Han höjde sin väldiga näve och morrade som en ilsken hund.

- Är du inte rädd, din smalskank?
- Nej, herrn.
- Va? Bottan, han har inte ens vett att vara rädd.
- Dum i skallen har han alltid varit.

Trana skakade honom igen.

- Varför är du inte rädd?
- Därför att herrn inte är den som slår någon. Herrn är en snäll karl som helst vill dricka öl och fylla magen med mat.

Värdshusvärden stirrade på Mikael som om han blivit tokig. Så började det rycka i mungiporna. Han försökte se allvarlig ut och drog ihop ögonbrynen. Men till sist kunde han inte hålla sig längre utan brast ut i ett dånande skratt. Hans väldiga hängbuk hoppade och tårarna rann. Skrattet smittade av sig och efter några ögonblick stämde Bottan in. Träbänken som Trana satt på knakade under honom, och när Bottan dunsade ner bredvid honom var det nära att den brast.

Mikael visste att det var så här det skulle gå. Tranorna, som paret kallades av gästerna, brukade bullra och skälla på alla, men det var aldrig illa ment. De var i själen fromma som lamm.

På andra värdshus kastades gästerna ut när de blev för berusade och började slåss. Men Tranorna ledde varligt ut bråkmakarna på gatan och bad dem artigt att gå hem och slå sönder inredningen där istället.

Många hade talat om för Mikael vilken tur han och hans syster hade haft när Tranorna tog hand om dem då deras föräldrar dött av frossan.

Pappan, Måns Nilsson, hade varit soldat men blivit sårad och kommit hem som krympling och fått arbete som fångvaktare för att kunna försörja sig och sin fru Ingrid. Han avskydde sitt arbete och blev bitter och tyst. Om någon eller något förargade honom det minsta, tog han till nävarna. Mikael kom ihåg hur hans mamma åtskilliga gånger försökt stoppa näsblod eller hur hon grinat illa efter sparkar och slag.

Mamman var av bondesläkt och storväxt och stark för att vara kvinna, men som hustru hade hon att lyda sin man i allt.

Själv kunde Mikael inte räkna alla tillfällen då han fått stryk av pappan; om ölet varit för varmt eller maten varit kall; om pappan blivit störd då han skulle sova eller om något i hushållet hade gått sönder. Då hade han fått höra: "Det är ditt fel, pojkusching, ditt fel!" Han skulle minsann lära honom skick och bruk, tukta honom, få honom att veta hut. Örfilarna ven, eller så höll han fast honom och piskade honom med remmen så att han hade blodiga strimor i huden.

Den enda pappan inte hade rört, var Karin. Tvärtom. Han kunde till och med le, smeka henne tafatt över kinden och mumla: "Du är min lilla flicka."

Så den där hemska natten, då föräldrarna vita i ansiktet, legat på sina halmmadrasser och skakat så att tänderna klapprat.

Framåt morgonen hade pappan plötsligt stelnat till som i kramp och blivit liggande livlös. Mamman hade tittat på honom och Karin, öppnat munnen som för att säga något, men orden hade fastnat, inget blev sagt och hon var död.

Han mindes hur han och Karin stått tätt tillsammans och tittat på sina döda föräldrar och inte vetat vad de skulle ta sig till.

Trana gav honom en vänskaplig buff med handen.

- Jaså, jag tänker bara på öl och mat, va?

- Inte bara.

- Jodå, det gör jag visst det. Säg inget annat.

Han klappade sig belåtet på buken och det lät ihåligt.

- Här finns plats för mycket mumma.

Bottan instämde genom att trumma på sin mage.

- Och här finns rum för ännu mer mumma. Mikael, vi kommer att sakna dig. Du har varit som en son för oss och Karin som en dotter, tills slottet tog henne.

Förbaskade ungar! Man borde koka soppa på er. Nu får vi lära upp en annan snorhyvel till passopp.

- Det är gott om snorhyvlar i Stockholm, Bottan, svarade Mikael.

Trana ville bli kallad herr Per, men Botilda var Bottan med alla. Hon nickade instämmande.

- Jovars. Visst dräller det av snorhyvlar, men du har faktiskt varit en riktigt bra och läraaktig snorhyvel.

Hennes man suckade djupt.

- Tjänar man på värdshus måste man vara kvick i både huvud och ben. Och det är du, din drulle. Nästa föräldralösa unge man tar hand om får väl dumhetspris. Ack ja! Inte lätt att vara värd för ett värdshus med gott rykte. Och att Karin försvann var en stor förlust. Alla gäster tyckte om henne. Det var något särskilt med henne.

- Ja, sa Bottan stilla, det var något särskilt med Karin.

De satt tysta en stund i tankar.

Mikael ville iväg men måste stanna tills de sagt ordentligt adjö till honom.

Mikael hade trivts bra med dem och med arbetet, men nu var det ett avslutat skede i hans liv. Nu var det slottet som hägrade. Karin hade ordnat plats åt honom där. Vad han skulle göra visste han inte men hjärtat dunkade av förväntan.

När Tranorna började tala med varandra som om han inte var närvarande, trampade han av otålighet.

- Det var din bror som orsakade att vi blev av med Karin, sa Trana till Bottan.

- Håller med om det. Gert Cantor är en olycka och har alltid varit en olycka. Duger bara till att spela musik. Obegripligt att kungen betalar honom för den olåten. Ska det vara kristet det, va?

- Men rätt ska vara rätt. Han lånade oss pengar så att vi kunde köpa värdshuset.

- Hå hå, den räven vet vad han gör. Halva värdshuset står han som ägare till, och utan att ens komma hit och dricka en öl får han halva vinsten varje år. Karin har fått tjäna hos honom ibland då han och hans rävkärring till fru har haft fest, men inte ett öre har vi fått för det, och inte Karin heller.

- Inte har vi blivit bjudna heller.

- Ånej, inte duger hans syster och svåger i hans sjangdåbla salonger. Tvi för den viktigstrutten! Jag skickar ut Karin för att sälja hasselnötter i vårt stånd på Stortorget och då går Gert förbi med ett stort sällskap på väg till slottet.

- Du menar att kungen gick förbi och Gert var i det stora sällskapet.

- Ja ja, det var så jag menade förstås. Min dummerjöns till bror pekar på Karin och säger till kungen att hon kunde bli en bra piga på slottet. Och nästa dag är hon där.

Kommer min olycka till bror hit, maler jag ner honom i

stora kvarnen och säljer färsen som bete till Mårten Fiskare.

Mikael hostade till och de blev åter medvetna om hans närvaro. Trana såg på honom uppifrån och ner.

- Sju år var du när du kom till detta hus och tio år är du nu och inte en tum har du vuxit. Har du stannat i växten eller vad är det fråga om?

- Man kan inte växa bara för att man vill det.

- Vi kanske skulle ha stoppat ner honom i jorden som en liten morot så att han fått gro ordentligt, sa Bottan. Vi har ju en fin kålgård på Åsön. Nåja, det är för sent nu. Gud har skapat honom till en liten plutt.

Trana lutade sig fram och kisade mot Mikael.

- Konstigt är det att också ansiktet fortfarande är som en sjuårings. Liknar en kokt spigg. Men jag vet att du är en listig liten rackare och rädd är du inte heller. Du har din egen vilja och den driver du igenom på ena eller andra sättet.

- Den som inte känner kraken kan lura sig av hans fromma uppsyn, sa Bottan. Ser ut som en liten ängel men kan uppföra sig som hin håle själv. Inte illa ment, loppan min, men något helgon blir du aldrig. Fast det är bra. Ingen kan leva som helgon. Inte jag och inte Per.

- Visst är du ett helgon, Bottan. Ett stort tjockt helgon.

Bottan skrattade, men Trana vände sig mot Mikael och sa allvarligt.

- Nu ska du höra på mig, Mikael. På slottet måste du vara mycket försiktig.

- Varför det?

- Underliga saker händer där. Som värdshusvärd får man höra ett och annat. Hemska rykten. Kungen lär inte vara riktigt...

- Per! Vakta din tunga!

- Här finns ingen att vara rädd för.

Bottan såg sig oroligt om, som om hon fruktade att väggarna hade öron.

- Hela stan och hela landet är ju fullt av spejare. Allt som sägs kommer fram till... dom.

- Äsch. Här är du och jag och Mikael och ölståndkorna och ingen lär skvallra.

Ändå blev han orolig och såg sig hastigt om han också. Istället för att avsluta meningen, gjorde han en gest som sa allt.

- En sak vet jag i alla fall med bestämdhet, fortsatte han med låg röst.

- Per! Du ska inte...

—Jag måste varna honom, Bottan! Mikael, på slottet finns en karl som är djävulen i egen gestalt. Ser du honom komma ska du skynda dig åt ett annat håll. Spring så fort dina pinnar till ben bär dig.

- Fortare ändå, mumlade Bottan.

- Vem är det? frågade Mikael och undrade vem det kunde vara som gjorde dem så rädda.

Tranorna såg sig på nytt om och sänkte rösten ytterligare.

- Hans namn är Jöran Persson, viskade Trana. Minns namnet. Jöran Persson. Det är han som viskar i kungens öra om... saker som händer.

Bottan riste till.

- Usch och fy och tvi! Jag får feber bara jag hör hans namn. Går direkt i kroppen som härsket smör.

- Förstår du vad vi säger, Mikael? Lyssnar du med båda öronen? Har det fastnat i ditt lilla kålrotshuvud?

- Javisst. Jag ska inte ha något att göra med en som heter Jöran Persson.

- Han är den onde själv. Minns det.

- Det ska jag. Jaha, nu tror jag att Karin väntar...

Bottan fick tårar i ögonen och kramade honom, pressade honom mot sin feta mage så att han var tvungen att hålla andan för den inpyrda lukten från förklädet och den grå fotsida klänningen.

- Min lilla loppa! Var rädd om dig. Vi unnar dig allt gott i denna världen.

Trana gav honom också en hård snabb kram och tryckte sedan hans hand.

- Du ska veta att här har du alltid ett hem så länge Bottan och jag lever och andas.

Bottan började storgråta och utropade:

- Kom och hälsa på oss! Lova att hälsa på oss!

- Jadå, Bottan, det ska jag göra. Fast jag får nog så mycket arbete att det dröjer.

Äntligen kunde han gå och när han stängt den skeva trädörren efter sig, andades han djupt. Aldrig att han gick tillbaka till värdshuset igen! Den tiden var förbi. Nu var det slottet som gällde. En ny värld. Lockande och spännande.

Allt som hände i Stockholm och Sverige bestämdes från slottet. På ett eller annat sätt ingrep kungen och de som löd under honom, i varje människas liv från vaggan till graven. Ingen kunde gå emot kungens vilja ostraffat och inga belöningar utdelades utan kungens godkännande. Det var i hans närhet man skulle vara. Då räknades man för något. Inte en passopp på ett ölstinkande värdshus och hunsad av fulla gesäller och skrålande sjömän.

Det var i slutet av april och våren hade kommit med efterlängtd värme efter en lång och hård vinter.

Till för bara någon vecka sedan hade Mälarens is legat tjock och Östersjöns vatten varit fruset ända ut till ytterskärgården, men nu hade flera dagars häftigt regn löst upp isarna.

De många fartygen som legat fastfrusna hela vintern började målas och repareras, fick nya riggar och seglen lappades och lagades. Men det var ingen riktig fart över arbetet, för koggarna hade inga laster att segla med. Kungen menade att nästan allting behövdes i landet för krigets skull och att ingenting fick säljas utomlands. De som handlade med varor förlorade pengar och de som lastade och lossade blev av med sina arbeten. Många var missnöjda med kungens beslut men ingen vågade protestera högt.

Värdshuset låg tillsammans med några andra värdshus bland skjul och upplag nära stranden mot Söderström. Det var ett skräpigt område där det vimlade av feta råttor. Men Tranorna ansåg att läget var bra eftersom sjöfolket hade nära till. Även gesäller och lärlingar och annat enklare arbetsfolk hittade dit.

Mikael lovade sig själv att aldrig gå åt det hållet i fortsättningen.

Budet från Karin hade sagt att hon ville träffa honom mitt på dagen och nu var det bara förmiddag, men han hade velat komma från Tranorna så fort som möjligt.

Långsamt började han gå från värdshuset. Han kände en hand på axeln och svängde runt. Det var en av de gamla tandlösa tiggarna som brukade hålla till i närheten av värdshuset.

- Soporna..., kraxade han.
- Rör mig inte! Soppgubbe!
- Lite sopor...

Mikael vände honom ryggen. Eländiga tiggargubbar!

Bottan brukade bära ut tunnor med rester från köket och de åt allt som fanns i dem; fiskben, ruttna rotsaker, förmultnade skal, avskrap från trätallrikarna. Inget lämnades kvar till råttorna eller de förvildade hundarna.

På slottet skulle han slippa se tiggarna. Visserligen var det inte tillåtet att tigga men på Danviken, där man annars brukade placera uslingar och stackare, var det fullt och man måste överse med fasonerna.

Det var mycket folk ute i solskenet; husmödrar på väg till eller från något av salutorgen, jungfrur hand i hand med herrskapens barn, storbukade köpmän i sällskap med kolleger på väg till någon krog för att ta morgonsupen och prata affärer, dragarna, som gick två och två med bärarstången över ena axeln och en lång dragarkäpp i handen. I remmarna som hängde runt bärarstången bar de salt, metaller eller vintunnor. Där kom också fiskare med dragkärror som körde nattens fångst till värdshuset eller till de rika familjernas kök, gatläggare som slog in stenar i mitten på gatorna för folk att balansera på, så att de skulle slippa traska i leran, tjänstemän och kontorister som kändes igen på sin viktiga uppsyn - de ansåg sig förmer än andra och även om deras kläder var lappade var de ändå skrivkarlar som inte behövde smutsa ner händerna. Han såg svarta sotare med sina viskor och linor - märkta av allt sot de andades in, väderbitna och frostnupna åkare som drev på sina magra ök med skrik och piskslag. De lastade kärrornas hjul gnisslade och släpkärrorna skrapade i marken och rev upp grus och sand. Många var redan berusade och vinglade och stötte till folk så att gräl och slagsmål uppstod.

Vimlet var vardagsmat för Mikael men denna första riktigt varma vårdag verkade det som om alla ville ut och lapa sol efter mörkrets och kylans förlamande grepp.

Det nya inslaget var soldaterna som samlats för att öva inför sommarkriget. Kriget mot Danmark gick på sitt andra år. Erfarna och ärrade soldater blandades med nyuttagna unga bondpojkar som med stora ögon och gapande munnar

betraktade storstadens alla konstigheter. De skulle tjänstgöra i armén som fotfolk eller trampa skeppsdäck på något av flottans krigsfartyg.

Nästan med bävan i rösten hade Trana berättat för Mikael att det var runt åttatusen människor som bodde i Stockholm. En otrolig massa människor, inte undra på att bondkaninerna häpnade.

Mikael var glad att han var så ung att han slapp tänka på att delta i kriget. Han tålde inte sjön utan blev sjösjuk till och med i en roddbåt.

Från Västra Långgatan strosade han Storkyrkobrinken uppåt. Bodarnas luckor var nedfällda och där stod frodiga och gladlynta kvinnor och sålde nybakat bröd eller fisk eller nykärnat smör och de skämtade med kunderna för att få sälja sina varor. Alla bar de den vita huvudkluten som visade att de var gifta och alltså hade samhällets skydd. Den som förgrep sig på en gift kvinna dömdes till lagens svåraste straff och de kände sig därför trygga i staden. Stolta och myndigt självmedvetna rörde de sig var de ville.

De här kvarteren närmast slottet ansågs som de finaste i staden. Här var våningarna stora och portarna välhållna. Några våningar hade till och med riktigt glas i fönstren istället för tunn pergament eller luckor, som i de flesta andra hus.

En svartlackerad vagn stod vid den mäktiga och vitmålade Storkyrkans norra fasad.

Så här nära slottet fanns ingen bebyggelse eftersom kungens far, Gustav Vasa, ansåg att det, för att försvara slottet om fienden anföll, krävdes avstånd till murarna.

I vagnen satt två män och talade med varandra och de såg sig hela tiden om.

När Mikael gick förbi hörde han deras lågmälda röster.
- ...och han har inte syns till sedan dess.

- Dödad förstås. Jöran Persson gör som han vill.
- Kungens lydiga redskap!
- Han blev säkert torterad först. Döden kom nog som en befriare.

- Vad ska vi göra?
- Hertig Johan skulle vara bättre på tronen. Om han befriades ur fängelset på Gripsholm skulle vi...

- Schhhh!

En arm sträcktes ut från vagnen, grabbade tag i Mikael's tröja och drog i nästa ögonblick honom omilt in i vagnen.

De två männen såg ut att vara förmögna borgare eller kanske adelsmän, att döma av klädseln och de utsirade värjorna. De stirrade ilsket och samtidigt lite rädda på honom.

- Han hörde vad vi sa!

En av dem höjde handen till en örfil men sänkte den igen. Tungan för nervöst över läpparna.

- Är det så? Hörde du vad vi pratade om?

Mikael ryckte på axlarna och utstötte några ljud som de fick tyda som de ville.

- Gör dig inte dum! Hörde du vad vi sa om...

- Vad vi sa. Det räcker. Nå?

Mikael lutade sig fram och satte handen för örat.

- Vad då? Tala högre.

Männen tittade på varandra. Den andre höjde rösten:

- Är du döv?

- Va sa? Jag hör inte så bra.

De började viska med varandra och Mikael tittade menlöst på dem.

- Nästan döv som en torkad gädda.

- Men man vet ju aldrig...

- Inte den där lilla knatten. Inte ens Jöran Persson skulle...

- Schhhh! Försiktig! Vi skulle inte vara vatten värda om det blev känt att...

- Inte ett ord!

- Vi kastar ut pojkvaskern.

- Vänta! Ser du inte?

Hans röst gick upp i falsett.

- Vad är det? Vad ska jag se?

- Herregud... Där kommer ju Jöran Persson! Från Källargränd.

Han tryckte ner Mikael på golvet i vagnen. Den andra drog värjan ur skidan och rosslade:

- Vi sticker ner honom så att han inte skvallrar!

- Gör det. Skär halsen av honom!

2

Mannen vrängde Mikael runt på rygg så att halsen blottades, en hand pressades mot hans mun så att han inte skulle kunna skrika. Det kalla stålet mot huden.

Mikael blundade för att slippa se. Att livet skulle ta slut redan innan det ens börjat... Karin som väntade på slottet... Han som skulle få det så bra...

Som på långt avstånd hörde han männens upphetsade viskningar.

- Stopp, för tusan bövlar! Det är inte Jöran. Han är bara lik honom.

- Hur kan man gå klädd som den boven! Det borde vara straffbart.

- Vilka tider vi lever i!

- Vad gör vi med den här persedeln? Ska vi döda honom för säkerhets skull?

- Inte värt besväret. Kasta ut ynglet.

Lika omilt som Mikael dragits in i vagnen blev han utkastad ur den.

Darrande reste han sig och strök med handen över halsen. Värjeggen hade rispat huden och han blödde lite, men det skulle läka snabbt. Så nära döden...

Mikael fortsatte över den svaga slutningen mot slottets vindbrygga och kände de två herremännens blickar i ryggen. Kanske de ångrade sig när de såg att han var på väg till slottet och inte smet in i en gränd som en vanlig springpojke.

Trots att han var skakig av dödshotet kunde han inte hålla tillbaka ett litet belåtet flin. Han hade lurat dem. Han

kunde lura hela världen om han bara ville.

Tranorna hade tydligen haft rätt. Den där Jöran Persson måste vara en förfärlig människa som kunde skrämma två herremän så att de darrade av rädsla över att en liten pojke kanske hade hört vad de talade om. Ingen konst att hålla löftet om att undvika honom till varje pris. Alla i Stockholm utom han själv kände tydligen till denna skräckfigur.

Ändå tyckte han att han snappat upp så mycket av vad som rörde sig i staden.

Tranorna hade skickat honom på bud flera gånger om dagen över hela staden, även till Åsön eller Södra malmen som den också kallades, och till Norra malmen, för att kassera in pengar av dem som låg i skuld till värdshuset eller för att återlämna ting som någon gäst glömt kvar eller för att vidarebefordra meddelanden. Han hittade överallt och kände till alla genvägar. Han visste vilka ställen han skulle undvika, där de mest berusade och grälsjuka männen samlades.

Ibland hade han pratat med folk men mest hade han lyssnat till vad de talade om. Eftersom han var så liten brydde sig ingen om honom utan pratade som om han inte var närvarande.

Likaså hade han lyssnat till gästerna på värdshuset när han kilat mellan borden för att hämta tomma stänkor och bägare eller vända någon som låg på rygg och snarkade så att de störde andra.

Han kände till massor av hemligheter om stadens medborgare. Vilka köpmän som spekulerat fel och stod på ruinens brant. Vilka män som slog sina hustrur. Vilka handelsmän som vägde fel i sina bodar. Vilka som nattetid smög omkring i mörkret och ställde till ofog. Vilka som i all hemlighet planerade att sticka ner en personlig fiende.

Kungen hade han sett många gånger då denne var på väg till eller från slottet med sin stora uppvaktning. Han

hade alltid bråttom, det verkade nästan som om han var lite rädd för sitt folk. Mikael hade bugat precis som alla andra när kungen passerade, men han såg över huvudena på folk och besvarade sällan artighetsbetygelserna.

Om kungen visste han inte så mycket. Tranorna hade inte velat berätta särskilt mycket om honom. Och gästerna på värdshuset hade inget att säga. Det var visst lika förbjudet att nämna kungen som att nämna Jöran Persson. Han visste förstås att kungen var äldste sonen till gamle kungen, Gustav Vasa, och att han hade tre bröder som han visst låg i fejd med. Men det var ju alltid bråk mellan syskon, hade Bottan sagt. Karin skulle nog berätta mer för honom.

Han tänkte att Karin och han aldrig hade bråkat fast de var bror och syster. Med henne gick inte att bråka. I hennes närvaro blev man lugn och på gott humör. Det skulle bli roligt att få träffa henne igen efter det hela år hon tjänat på slottet.

Hon hade också lovat att hälsa på i värdshuset men förstås inte gjort det. Lika lite som han skulle göra det.

Nu var han framme vid vindbryggan som var fälld över torrgraven. Den var byggd av stadiga ekplankor och kraftiga kedjor löpte från bryggan till luckorna i porthuset.

En dörr stod öppen och han kunde se de stora hjulen som höjde eller sänkte bryggan. På väggen hängde reservlänkar, låsplintar, stora tänger och burkar med fett att smörja kedjorna med. Han hade promenerat flera gånger förut över bryggan, men den här gången var det annorlunda. Snart skulle han vara anställd på slottet och höra till kungens folk och då kunde han på sätt och vis se den som sin egendom.

Bryggan var så bred att två vagnar förspända med hästar kunde mötas, men ofta var kuskarna överdrivet försiktiga så att de körde in i varandras sidor och det blev bråk och

slag med piskorna tills vaktsoldaterna kom springande och skrek att de skulle packa sig iväg annars skulle de placeras där varken sol eller måne lyste. Plankorna var anfrätta på sina ställen, murkna och grönmossiga av röta och knäckta. Snickare hade spikat tvärplankor över de mest utsatta ställena och det var ganska riskfritt att ta sig över, till och med en mindre kanonvagn kunde köras över utan större risk. När bryggan hissades upp blev den en förstärkt port.

Mikael var inte ensam om att ha ärende till slottet. En strid ström av människor var på väg över bryggan med varor av olika slag, i första hand livsmedel som torkad och färsk fisk, rotfrukter, kött och fläsk från slaktarna på Åsöns strand, fågel och vilt, smördrittlar, runda ostar, sylt i burkar, torkade gula örter, salt och finare varor som kryddor, frukter från utlandet, och olika sorters vin i lådor. Öl bryggdes på slottets egna bryggerier, men även tyger som siden, sammet, ylle och lärft, pälsverk, skinn och hudar fördes in i slottet, och karavaner av kärror med bränsle.

Utan brådska gick han mot porthuset som var murat mellan de två västra runda porttornen. Vaktposter med långa pikar stod och hängde på sina vapen och höll vimlet under uppsikt. Karin hade inte sagt vart han skulle gå för att träffa henne och han vände sig till en av vakterna, en man med blaskiga ögon och rävröd hängmustasch.

- Var kan jag finna Karin Månsdotter? frågade han.

Posten gav honom en ointresserad blick och rapade upp gammalt unket öl.

- Vaba?

- Vet du var Karin Månsdotter finns?

- Vad då för en Karin?

- Månsdotter.

- Här finns många Karin. Kan inte håken hålla reda på alla jäntor som ränner här.

Liknöjt drog han i sin mustaschspets och tvinnade den mellan tummen och pekfingret.

- Men nu heter hon Månsdotter också och inte bara Karin. Känner du till henne?

Nu drog han i den andra mustaschspetsen och rapade igen.

- Ena jäntan är den andra lik. Kan håken veta vad dom heter.

- Är du säker på att du vet vad du själv heter?

Vaktposten stelnade till, fattade hotfullt piken med båda händerna och stirrade på Mikael.

- Försöker du vara rolig, vaba? Kan stå dig dyrt. Mig skojar ingen med. Förstått, din lilla lus?

Mikael gjorde en lyssnande gest.

- Vaba?

- Härmas du också? Nä nu, för alla glödrökta ollonsvin, ska jag visa dig vad...

- Men jag vill bara veta vad han heter som har så vackra mustascher. Du måste ha dom vackraste mustascherna på hela slottet.

Mikael hade lärt sig att ge svar på tal när det behövdes och visste att han var kvicktänkt, men han hade också lärt sig att det oftast lönade sig bäst att se oskyldigt frågande ut, som om han inte fattade något.

Posten glodde och Mikael tittade menlöst tillbaka och till sist muttrade vakten:

- Tog mig tre år att få dom så fina.

- När jag blir stor ska jag försöka få lika fina. Men så där vackert röda går förstås inte. Jag är avundsjuk.

Posten flinade belåtet och Mikael fortsatte in genom porthuset och till vänster ut på stora borggården. Stenläggningen doldes av sand och smågrus och lerkokor. Gården kantades av södra längan som vette mot lilla borggården med det höga runda kärntornet med de tre

kronorna i guld, mot väster av muren med det fyrkantiga tornet, östra längan med två fyrkantiga torn i hörnen och norra längan som hade en väg ut mot Skeppsbron för varor som kom sjövägen.

Rådvill tittade Mikael sig omkring. På tornens platta tak stod knektar på vakt. På gården pågick exercis av nyintagna soldater. Hovfolk kom och gick från sina olika arbetsplatser, och kökens personal, klädda i vitt, kånkade mat till de olika utspisningarna. Det var torsdag och Mikael kunde känna den välbekanta doften av ärtsoppa.

Vid ingångsportarna till borggården stod kungens drabanter, hans livgardister, på vakt. De kontrollerade att inga främmande med skjutvapen tog sig in på slottet. De var fortfarande vinterklädda och hade en lång vid kappa över uniformen som de i värmen hade knäppt upp så att man såg de åtsmitande strumporna över vaderna och de randiga, pösiga byxorna som knöts ihop strax ovanför knäna. Under en halvlång jacka i läder skymtade en färgrik tröja. På huvudet bar de en mjuk, bredkullig baret som de var noga med att placera snett över ena örat. Vid sidan hängde värjan, i handen höll de piken. Några hade också bössor.

De tyckte om att framstå som krigsvana och det hade blivit ett mode att skära upp revor i kläderna och låta ett foder i annan färg tränga fram, så att det såg ut som om de deltagit i våldsamma strider.

Livgardisternas fana var blå med gult kors. Tidigare hade korset varit vitt och det var den nuvarande kung Erik som infört den gula färgen. De var de hårdaste och råaste männen i landet. De skonade ingen som kom i deras väg och under rusets inflytande hade de dödat otaliga medborgare. Gustav Vasa hade på sin tid vägrat lyssna till

alla klagomål över sina drabanter och hans son hade fortsatt i samma anda.

- Mikael Månsson! Vad gör du här?

Han svängde runt. Där stod Bottans bror, Gert Cantor. Mikael tyckte inte om Cantor. Det var något kladdigt och klibbigt över honom, en man med alldeles för mjuk rygg. Hans blick var flackande och beräknande, som om han hela tiden värderade den han talade med, och hans leende var inställsamt och krypande. Han hade slapp hållning, det blekfeta hullet hängde löst under den indragna hakan och hans händer var knubbiga och kritvita.

- Jag skulle träffa Karin.

Cantor nickade långsamt medan han tittade på honom med en blick som ville suga upplysningar och hemligheter ur honom. Han la sin hand på Mikael som ville rysa av obehag men han behärskade sig. Han förstod att Cantor inte var en karl som man visade motvilja, då kunde det komma mycket surt efter.

- Jaha ja. Karin. Din syster. Det hade jag glömt. Nå, vad är det hon vill dig?

- Hon har visst ordnat arbete för mig här på slottet.

Cantor tittade på honom en lång stund och det där falska leendet var som klistrat på hans smala läppar.

- Kom, så får vi språkas vid. Vid vattenvägen finns en bänk där vi kan sätta oss. Behövs bänkar här och där. Trött i fötterna kan man bli ska jag säga. Mycket att göra. Kom nu, pojke, kom kom.

Han höll handen kvar på Mikael's axel och drog honom tillgivet intill sig medan han förde honom mot porten på norra längan. Han småpratade hela tiden och skrattade åt sina egna små skämt utan att invänta något svar.

Bänken var av trä och ursprungligen grönmålad, men färgen hade till stor del flagat av. Cantor satte sig och

gjorde en inbjudande gest. Mikael hade inget annat val än att sätta sig bredvid honom och Cantor gav honom en klapp på axeln och lät handen sedan ligga kvar.

- Jaså, ett arbete? Så trevligt. Av vilken art består arbetet?

- Jag vet inte.

- Inte? Så besynnerligt. Hon har ordnat en anställning men glömt att tala om vad den består av. Är du säker?

- Jag vet ingenting.

- Nåja. Flickor är flickor. Förtjusande små varelser men i sina söta små huvuden finns inte mycket att tänka med. Lite konstigt är det ändå. Håller du inte med om det?

- Vad är det som är konstigt?

Cantor tittade begrundande upp mot himlen och smackade med läpparna. Mikael kämpade för att inte rysa. Det var otäckt att vara så nära honom och känna hans hand på axeln, en hand som inte låg stilla utan som kramade och smånypte.

- Min förtjänst var det att Karin fick den stora lyckan att komma till slottet. Jag är en man som står för mina gärningar. Om jag begått misstag - nå, då må jag lida för det. Ingen ska säga något annat. Men jag är också noga med att kassera in belöningar när sådana är erforderliga. Är inte det rätt och riktigt, Mikael?

- Jovisst, mumlade Mikael.

- Gott att höra att vi är överens på den punkten. Nog ska vi bli vänner. På detta slott har jag varit sedan vår kung blev kung. Innan dess var jag med honom när han satt som hertig på Kalmar slott. Vi har spelat tillsammans hundratals gånger. Han har använt mig för diplomatiska uppdrag. Jag står alltså i högsta gunst hos hans majestät. Förstår du att det är så?

- Jadå.

- Gott. Gott. Du är en klok pojke. Kan envar se. Ändå och trots att jag är en så betydelsefull person vid detta hov kan jag inte anställa någon. Inte ens mina barn. Min kära hustru ber mig ibland men det ligger inte i min makt. Är det då inte konstigt att din syster Karin som arbetar som barnpiga åt Virginia kan sända efter dig med löfte om en anställning?

Handen på Mikael's axel kändes förlamande.

- Vet inte.

- Nej. Nej. Klart det. Hur ska du veta. Men man undrar. Visserligen är hon också kammarjungfru åt kungens syster Elisabet, men det är inte något som ger sådana friheter. Annat måste ligga bakom. Hör du min käre Mikael, har du träffat henne ofta det senaste året?

- Inte alls.

Cantor nickade förstående.

- På så vis, klart det. Den som en gång kommit till hovet, hur obetydlig sysslan än är, bebländar sig inte med packet. Jag har sett henne ofta och jag...

Han tystnade mitt i meningen och trummade fundersamt med pekfingret mot underläppen.

- Säg mig, hur gammal är Karin?

- Fjorton.

- På det femtonde? Hon ser äldre ut. Sjutton eller arton skulle jag ha gissat, och jag har blick för både flickor och åldrar. En grann jänta, säger inget annat. Ja ja, så det kan vara.

Han nickade eftertryckligt flera gånger åt något som Mikael inte begrep eller ens ville begripa. Han ville bara därifrån. Handen kramade hårt hans smala axel.

- Min käre pojke, nu ska vi samarbeta. Du behöver många vänner på detta slott, för det är lätt att få fiender här. Jag kan bli en betydelsefull vän. Förstår du det?

- Ja.

Han var villig att svara ja på allt bara denne förfärlige Cantor lät honom gå. Hans andedräkt var hemsk och hans tänder, som Mikael skymtade i det inställsamma leendet, var svarta och ruttna.

- Bra. Bra. Jag hjälper dig när du kommer att behöva hjälp. Och du hjälper mig att få min lilla belöning för att jag var så godhjärtad. Om inte jag varit hade Karin fortfarande sålt nötter på Stortorget. Påminn henne om det. Lovar du, min käre vän?

- Javisst.

Cantor drog honom till sig och gav honom en tillgiven kram. Den surskarpa andedräkten kändes som om den skulle få håret att falla från huvudet.

- Utmärkt, min käre pojke! Alldeles utmärkt. Påminn henne ofta. Varje dag. Den snälle och omtänksamme Gert Cantor. En liten gåva så småningom. En gård i Sörmland till exempel. Förläning kallas det. Som ger god avkastning utan att jag behöver vara där. Du kan föreslå det. Säg så här: Jag tycker att den snälle Gert Cantor ska få en gård i Sörmland som belöning. Kommer du ihåg det?

- Jag kommer ihåg.

- Inte genast. Låt det gå en tid. Saker och ting ska mogna. Du ska få veta av mig när det är dags. Men tills dess påminner du din syster varenda dag om hur snäll jag varit. Eller hur, min käre vän?

- Jadå, varenda dag.

Han kramade till igen.

- Dessutom min käre vän... vad är det med dig? Varför skakar du?

Mikael hade inte kunnat hindra rysningen.

- Det är... kallt. Jag huttrade till.

- Kallt? När solen värmer så gott. Fast det är ju inte mycket hull på dig. Mager som en sticka. Min syster har sannerligen inte gött dig. Snål är hon och hennes buksvin

till karl är ännu snålare. Betalar alldeles för lite för det lån jag gav dom. Men min käre pojke...

Ytterligare en kram. Mikael hoppades innerligt att det var den sista.

- ... här på slottet blir du inte svältfödd.

- Var hittar jag Karin?

Cantor pekade med sitt likvita finger mot den motsatta längan.

- Gå genom trapphuset där så kommer du ut på lilla borggården. I den vänstra längan går du in i den andra porten från där du kommer. Om du går upp till andra våningen och till höger... Du vet skillnaden mellan höger och vänster?

- Javisst.

- Naturligtvis vet du det! Min kloke pojke till vän. Gå till höger så finner du prinsessan Elisabets rum. Karin sover i ett litet rum intill. Än så länge.

- Då går jag till henne.

Han reste sig och tyckte äntligen att han kunde andas frisk luft.

- Vänta, Mikael!

Vad var det nu då? Skulle han aldrig bli av med Cantor?

- Ja?

- En sak till bara. Mycket viktig. Bara för att du är min käre vän ska du få en varning av mig. Var och en annars får stå sitt kast men mitt hjärta klappar för dig. Förstår du?

- Vad är det för varning?

Cantor såg sig om och vred till och med på huvudet för att kontrollera att ingen trängt sig bakom bänken.

- Akta dig för en man som heter Jöran Persson. Läger du namnet på minnet?

- Jadå.

- Var inte i hans närhet. Till och med en uppsatt person som jag håller mig undan. Och då förstår du.

- Javisst förstår jag det. Jag ska minnas allting, herr Gert.

Han gick över gården och slapp äntligen Cantors falskt vänliga röst.

Denne Jöran Persson igen! Underligt att en person som var så otäck kunde vara kvar vid hovet. Kungen borde väl ha kastat ut honom från slottet för länge sedan. Men en kung hade förstås så mycket att göra att han inte kunde lägga sig i allt.

På lilla borggården var inte mycket folk, endast en och annan vakttrupp av livgardister. Nästan mitt på borggården höjde sig det höga rundtornet. Högst upp i tornet fanns kanonrummet och de grova rören pekade ut från gluggarna. Kung Gustav Vasa hade låtit bygga på flera våningar och man kunde tydligt se skarven mellan den gamla gråstenen och den nya ljusare murningen.

För mindre än tjugo år sedan hade kung Gustav Vasa rivit en del av Storkyrkan för att få ordentligt skottfält. Prästerna hade protesterat och kallat det helgerån, men kung Gustav hade aldrig brytt sig om vad någon sa. Mikael hade tyckt att det var riktigt. En kung är en kung och har rätt att bestämma i allt.

En vaktpost utanför porten till västra längan frågade gäspande vad han ville, och utan att vänta på svar vinkade han till honom att gå in.

Så fort Mikael kom innanför porten slog fukten och kylan emot honom och han huttrade till. Han gick uppför den breda stentrappan, som var så nött på mitten av alla tusentals fötter som sprungit i den att det var gropar i stenen. Utefter den skrovliga väggen löpte ett tjockt rep mellan järnöglor.

Han kom upp på övre planet. Korridorer ledde åt olika håll och verkade gå runt hela planet.